på en runsten vid Hovsgärde, Rasbo sn (L 296) ack. **toli**, sålunda ett *TuliR* (eller *TøliR*). Det förekommer även i ett par västgötska inskrifter L 1362 (T 24) **tuliR**, L 1400 (T 108) **tuliR**, L 1390 (T 32) **-uliR**.[1] Snarast är väl *TuliR* en kortform av *ÞorleifR*. Jfr **tula** *Tola* Sö 179.

294. Hallsveden, Grödinge sn, Svartlösa hd.

Pl. 197.

Litteratur: D 8vo 86. Ransakningarna 1667—84.
Avbildning: Dybeck a. a.

I fjärdingsmannen Anders Jenssons förteckning år 1686 över runstenar i Grödinge sn (se ovan s. 262) säges, att »oppå skougen Hallsveen ähr een stoor Runsten som står oppe». Hallsveden är namn på den stora skog, som från gården Hall i Östertälje sn sträcker sig söderut utmed Hallsfjärden i Östertälje och Grödinge socknar. Med ledning av dessa uppgifter anträffades stenen av R. Dybeck, som i *Svenska runurkunder* 2 (1857) avbildat densamma. »Stenen står», säger Dybeck, »vid en sämre körväg, som från trakten av gården Hall löper söderut nästan genom hela skogen». Av senare forskare har den emellertid icke kunnat återfinnas.

Stenen var enligt Dybeck »fem tum tjock och af vittrig, glimrande stenart». Den var drygt 3 alnar hög (= 1,80 m.) och ungefär hälften så bred. På v. sidan var ett stycke bortslaget, varigenom några runor gått förlorade.

Inskrift:

× **uifastr** × ···· **i̤huiþr** × **litu** × **raisa** × **at** × **ulf** × **faþur** × **sin** ×
5 10 15 20 25 30 35

Vifastr [ok S]igviðr letu ræisa at Ulf, faður sinn.

»Vifast och Sigvid läto resa efter Ulv, sin fader.»

Till läsningen: Efter 7 **r** torde på det bortslagna stycket av stenen ha funnits plats för ordet **auk**, skiljetecken × och ytterligare en runa, den första i det följande namnet. Otvivelaktigt är Dybecks supplering av detta, **sihuiþr**, riktig.

De tre mansnamnen äro alla tämligen vanliga i vikingatidens inskrifter. *Vifastr* se Sö 282, *Sigviðr* Sö 116, 124, 171, 276.

295. Skälby (nu Lövstalund), Grödinge sn, Svartlösa hd.

Litteratur: Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Miscellanea (hs F h 31 i Kungl. Bibl.); R. Dybeck, Svenska runurkunder 1, s. 8, 2, s. 40, Runa (fol.) 1 (1865), s. 85; Reseberättelse 1862 (ATA).

Enligt uppgifter av fjärdingsmannen Anders Jensson år 1686 (se ovan s. 262) funnos »i Skählby Säthegård 2 Runsteenar, dhen Ena står oppe och dhen andra ligger omkull». Av dessa finnes numera endast en i behåll, Sö 296. Den andra måste emellertid åsyftas i en anteckning av J. Peringskiöld om en runsten vid Skählby i Grödinge sn med inskrift **han va iguarsun**.

Dybeck har flera gånger sökt efter denna andra Skälby-sten. Han fann den aldrig, men väl mottog han säkra meddelanden, att den trettio år tidigare (sålunda omkring 1825) varit i behåll. »Hr Räntmästaren H. Schlytern har för mig berättat, att han för omkring trettio år sedan sett och afritat en Runsten, hvilken stått vid vägen, som leder upp till boningshusen.»

[1] Möjligen också L 603 Salmunge, Skederids sn (Uppl.): **þuliR**; se E. Brate, *Svenska runristare*, s. 120 f.

Tyvärr var emellertid denna teckning förkommen. I sin reseberättelse 1862 säger Dybeck: »Länge, fast förgäfves, söktes en runsten, hvilken för 16 år sedan blivit söndersprängd och lagd djupt i grunden till en då uppförd lada nära Löfstalund i Grödinge socken.»

Peringskiöld har tydligen icke själv sett stenen utan endast av någon antikvariskt intresserad fått ett meddelande om inskriften. Troligen har meddelaren icke kunnat erinra sig hela inskriften, han har endast fäst sig vid orden **han va iguarsun**, helt visst därför att han däri förmodade den från andra inskrifter kände Ingvar vittfarne.

Inskrift sålunda: **han va iguarsun**, sannolikt *Hann va*[R] *Ingvars sun,* »Han var Ingvars son». Mindre sannolikt torde vara, att predikatet varit *va* 'dräpte', enär man då givetvis skulle ha väntat namnet på den dräpte utsatt.

296. Skälby (nu Lövstalund), Grödinge sn, Svartlösa hd.

Pl. 147.

Litteratur: D 8vo 4, L 818 a (s. 292). Ransakningarna 1667—84; C. Säve, Nyfunna svenska runinskrifter (i: Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie 1852), s. 236 f.; O. Hermelin, Svartlösa härad (ATA), s. 92, 95; S. Boije, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: R. C. Rudbeck, teckning (ATA; ett annat exemplar, signerat $^{6}/_{8}$ 45, i hs R 552, Uppsala Univ.-Bibl., n:r 16); Säve a. a,, tab. X (litografi efter teckning av Rudbeck); A. Wætter, teckning 1855 (hs R 552, n:r 20); Dybeck a. a.; Hermelin a. a.; Brate 1900 (ATA).

Omedelbart Ö om Lövstalunds nuvarande mangårdsbyggnad och trädgård utgår från landsvägen Grödinge-Södertälje en mindre väg norrut. Denna väg, som numera blott tjänar som utfart för ladugården, är i själva verket landsvägens äldre sträckning. Omkring 200 m. N om den nuvarande landsvägen, där gamla vägen åter böjer av mot Ö, står runstenen, invid vägens västra sida. I backen straxt ovanför har Lövstalund (Skälby) ursprungligen legat. Mellan denna plats och landsvägen, dit mangårdsbyggnaden under 1800-talet flyttats ned, är en dalgång, genomfluten av bäck, som rinner österut till Malmsjön. Stenen har sålunda stått nedanför Skälby, invid en säkerligen gammal väg, just där denna böjde av söderut över en sankmark. Säkerligen har här under vikingatiden funnits en »bro», en vägfyllnad, ehuru någon sådan ej finnes omtalad i själva inskriften. Platsen är utmärkt å Geologiska kartbladet »Årsta».

Runstenen omtalas redan år 1686 i *Ransakningarna* (se ovan s. 262). Dess plats anges av Dybeck på följande sätt: »Helt nära gården står, få famnar från vägkroken och i lägsta sluttningen af norra dalbrecken, denna Runsten, något sjunken i den lösa marken. Häradsvägen mellan Södertelje och Hanninge socknar kröker sig der öfver en däld, som, med en bäck i midten, sträcker sig från trakten af sjön Uttran här förbi, samt vidare utefter Malmsjön och några andra småsjöar, deribland Axan . . ., genom Sorunda, hvarest den slutar i Saltsjön.» Enligt Liljegren står den »nedanför trägården», enligt Rudbeck »i en äng nedanför egendomen Löfstalund och Skälby» och enligt Hermelin »i Kalftomten vid Löfstalund», »i tomten vid Löfstalunds ladugård». Ett par m. från stenen synas i marken spår av en gammal väg uppåt backen, säkerligen utfarten för Skälby by.

Höjd 1,55 m., bredd nedtill 0,90 m., över korsmitten 1,55 m. Stenen är jämförelsevis tunn, upptill blott omkring 15 cm. Upptill och utåt v. sidan är stort stycke avslaget; det saknas redan på Rudbecks, Wætters och Dybecks teckningar. En del av detta stycke hittades av Hermelin »några alnar derifrån på andra sidan om den i närheten varande gärdesgården». Fragmentet fanns ännu, liggande löst bredvid, vid Boijes och Brates besök. År 1930 söktes det av mig förgäves. — Ytan är någorlunda plan och jämn, med undantag av att den nedtill på h. sidan går ned i ett lägre, mera skrovligt fält. Ristningen är i allmänhet djup och tydlig.